

SOCIETAT

Amical i memòria

David Serrano, director del CILEC

Passada la tempesta mediàtica que ha envoltat l'enrenou al voltant de la suplantació d'història per part del darrer president de l'associació Amical Mauthausen España, el senyor Enric Marco, m'agradaria apuntar algunes reflexions:

En primer lloc, com a membre i soci de l'associació AME, em sento enganxat, profundament decebut perquè en el moment històric en què més ben situada estava l'associació com a portaveu de la memòria dels supervivents republicans dels camps de concentració i exterminis nazis, s'esdevé la coneixença pública de la gran mentida. Me'n sento també per com s'ha gestionat la notícia (amb tan poca dosi d'autocrítica) i finalment per com s'ha resolt.

En segon lloc, com a ciutadà, crec que tot plegat ha estat un gran desori en el qual molt hi tenen molt a veure els mitjans de comunicació, encarregats de crear personatges, de crear mites sense filtres propis de la professionalitat que crec que caldria exigir. He sentit molt poques veus autocrítiques al respecte. I m'ha sorprès com de la mateixa manera que es creen els personatges llavors se'ls pot destruir implacablement, sense matisos, sense contrastar tampoc res.

En tercer lloc, com a investigador i director del CILEC, sento una pena profunda per la persona de l'Enric Marco, afable i atent en el tracte, víctima del propi engany i de la complicitat de la resta, tant per activa com per passiva. Feia anys que circulava el rumor que el seu passat era més que discutible, per dir-ho finament, i malgrat això qui havia d'haver-se encarregat de la recerca pertinent no ho havia fet mai. Manta vegada els amics deportats m'havien comentat amb ironia la història de deportació d'en Marco, no dic ja

el que se'n pensava des de la FEDIP o l'Amical francesa... Ha fallat el criteri científic en qui tenia la potestat de fer-ho: només apunto tots aquells que han publicat en format de llibre o reportatge la història de deportació que els havia contat Marco. Cap d'ells, cap, ha demostrat la més mínima dosi de rigor. Recordo com –sento posar-me d'exemple– quan vaig publicar *Un català a Mauthausen. El testimoni de Francesc Comellas* (Pòrtic, 2001), que era la primera vegada que es feia una història de vida contrastada després de l'obra de la Roig (1977), i davant la impressió que ni l'edat ni el volum de records que ell, com la resta que he conegut, no eren del tot fiables, vaig comptar amb la inestimable ajuda de l'Ernest Gallart, del Fons sobre la Deportació (únic ens que hores d'ara pot fer una història de Mauthausen rigorosa partint de fonts orals), que va contrastar cada una de les dades d'en Comellas amb 122 deportats. Cent vint-i-dós! Tot allò que va quedar com a poc clar, no demostrable o poc creïble va ser eliminat del llibre en benefici del rigor i la precisió. Crec que és l'únic llibre hores d'ara al nostre país –a la resta d'Europa són el model a seguir per no caure en les trampes de l'oralitat– que compta amb aquest rigor. La resta han transcrit les paraules del subjecte, menystenint o desconeixent tots els riscos que l'oralitat comporta, i tant si es tractava de periodistes com d'historiadors.

Punt i apart mereix el personatge que ha "destapat" el cas. Només us diré que cap dels pocs investigadors catalans que ens dediquem professionalment al tema (en el meu cas des de l'àmbit de la Filologia) hem accedit mai a treballar-hi, i pocs o cap dels supervivents que van fer-ho té avui un record massa positiu de la seva manera de "treballar". La seva és una venjança freda i cruel en el moment en què més mal podia fer: amb el president Zapatero i el conseller Saura als actes de Mauthausen. Aquest és el seu tarannà... ja m'enteneu.

Per últim, en quart lloc, cal anar molt amb compte amb la patrimonialització de la memòria històrica. Hi ha diverses associacions que s'hi dediquen, amb professionalitat i rigor científic, cosa que l'Amical haurà d'anar proposant-se de fer d'ara en endavant perquè el testimoni directe i l'esperit didàctic de la veu protagonista del supervivent és a punt de desaparèixer. Cal fer esforços per anar omplint tots aquells buits que la història de la nostra deportació té encara al nostre país, que són molts i molt profunds i més val anar unint esforços. Que el cas de l'Amical serveixi tothom de lliçó d'humilitat, de servei públic i de rigor de cara al futur.